

Марія БОЙКО,

orcid.org/0000-0001-9826-7464

доктор філософії,

доцент кафедри української мови

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

(Київ, Україна) *mi.boiko@kubg.edu.ua*

ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПЕРСОНАЛІЗАЦІЇ МОВНОЇ ОСВІТИ

Статтю присвячено осмисленню лінгводидактичного потенціалу штучного інтелекту як інструменту персоналізації мовної освіти в умовах цифрової трансформації освітнього середовища. Сучасна мовна освіта дедалі більше орієнтується на індивідуальні потреби здобувача освіти, що зумовлює переосмислення традиційних методик і впровадження інноваційних технологічних рішень, які здатні забезпечити гнучкість, адаптивність і варіативність освітнього процесу. У дослідженні акцентовано увагу на формуванні індивідуальної мовної траєкторії розвитку як ключової дидактичної категорії персоналізованого навчання. Обґрунтовано, що застосування інноваційних інструментів штучного інтелекту дає змогу здійснювати комплексний аналіз мовленнєвої діяльності здобувачів освіти, враховувати рівень мовної підготовки, типові помилки, стилі навчання та комунікативні стратегії, забезпечуючи динамічне коригування змісту й форм навчання. Штучний інтелект постає не як заміна викладача, а як інтелектуальний дидактичний медіатор, що розширює можливості педагогічного впливу.

Окремо проаналізовано потенціал інноваційних застосунків на основі штучного інтелекту, зокрема програм «Nano Banana Pro» та «HeyGen», у контексті мовної освіти. З'ясовано, що такі платформи відкривають нові можливості для візуалізації мовного матеріалу, створення персоналізованого мультимодального контенту, моделювання автентичних комунікативних ситуацій і розвитку усного мовлення. Використання сприяє підвищенню мотивації, активізації навчальної взаємодії та формуванню цифрової й комунікативної компетентностей. У статті висвітлено лінгводидактичні переваги штучного інтелекту в розвитку продуктивних і рецептивних видів мовленнєвої діяльності, формуванні метамовної свідомості та навичок саморефлексії. Водночас окреслено проблемні аспекти впровадження штучного інтелекту в мовну освіту, зокрема ризики надмірної автоматизації навчання, виклики академічної доброчесності та потребу в збереженні гуманістичної парадигми освіти.

Зроблено висновок, що лінгводидактичний потенціал штучного інтелекту реалізується повною мірою за умови його методично виваженого використання, інтеграції в педагогічну стратегію та орієнтації на розвиток унікальної мовної особистості здобувача освіти. Матеріали статті можуть бути використані в науково-методичних розвідках, під час розроблення освітніх програм і цифрових навчальних середовищ з української мови.

Ключові слова: штучний інтелект у мовній освіті; персоналізація навчання; індивідуальна мовна траєкторія; лінгводидактичні інновації; цифрові освітні застосунки; комунікативна компетентність.

Maria BOYKO,

orcid.org/0000-0001-9826-7464

Doctor of Philosophy,

Associate Professor at the Department of Ukrainian Language

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

(Kyiv, Ukraine) *mi.boiko@kubg.edu.ua*

LINGUODIDACTIC POTENTIAL OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE PERSONALISATION OF LANGUAGE EDUCATION

The article is devoted to understanding the linguistic and pedagogical potential of artificial intelligence as a tool for personalizing language education in the context of the digital transformation of the educational environment. Modern language education is increasingly focused on the individual needs of learners, which necessitates a rethinking of traditional methods and the introduction of innovative technological solutions that can ensure flexibility, adaptability, and variability in the educational process. The study focuses on the formation of an individual language development trajectory as a key didactic category of personalized learning. It is argued that the use of innovative artificial intelligence tools makes it possible to carry out a comprehensive analysis of the speech activity of learners, taking into account their level of language proficiency, typical mistakes, learning styles and communication strategies, ensuring dynamic adjustment of the content and forms of learning. Artificial intelligence is not a substitute for a teacher, but an intellectual didactic mediator that expands the possibilities of pedagogical influence.

The potential of innovative applications based on artificial intelligence, in particular the Nano Banana Pro and HeyGen programs, in the context of language education was analyzed separately. It was found that such platforms open up new opportunities for visualizing language material, creating personalized multimodal content, modelling authentic communicative situations, and developing oral speech. Their use contributes to increased motivation, more active learning interaction, and the formation of digital and communicative competences. The article highlights the linguistic and pedagogical advantages of artificial intelligence in the development of productive and receptive types of speech activity, the formation of metalinguistic awareness, and self-reflection skills. At the same time, it outlines the problematic aspects of introducing artificial intelligence into language education, in particular the risks of excessive automation of learning, challenges to academic integrity, and the need to preserve the humanistic paradigm of education.

It is concluded that the linguistic and pedagogical potential of artificial intelligence is fully realised when it is used in a methodically balanced way, integrated into pedagogical strategy, and focused on developing the unique linguistic personality of the learner. The materials of the article can be used in scientific and methodological research, in the development of educational programmes and digital learning environments for the Ukrainian language.

Key words: artificial intelligence in language education; personalisation of learning; individual language trajectory; linguistic and pedagogical innovations; digital educational applications; communicative competence.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку європейської мовної освіти позначений активним упровадженням цифрових інноваційних технологій і, зокрема, широким використанням інтелектуальних ШІ-помічників («ChatGPT», «Gemini», «Perplexity»), які дедалі частіше залучені до освітнього процесу як інструменти підтримки навчальної діяльності. Такі інтерактивні системи створюють умови для індивідуалізованої взаємодії зі здобувачем освіти, оскільки надають оперативний зворотний зв'язок, допомагають у доборі мовного матеріалу, моделюванні комунікативних ситуацій і рефлексії мовленнєвих помилок. У результаті штучний інтелект стає важливим чинником побудови освітньої індивідуальної мовної траєкторії, орієнтованої на потреби, рівень підготовки та освітню динаміку конкретного здобувача освіти. Уважаємо, що у цьому контексті мовна освіта зазнає суттєвих трансформацій, які зумовлюють переосмислення традиційних лінгводидактичних підходів, методів і форм організації навчання. У центрі уваги опиняється мовна особистість як активний суб'єкт освітнього процесу з унікальним мовним досвідом, когнітивними особливостями та власним темпом засвоєння знань. Персоналізація мовної освіти постає не лише педагогічною тенденцією, а й необхідною умовою підвищення ефективності навчання, розвитку мотивації та формування усвідомленого ставлення до мовної діяльності.

Вагомим інструментом реалізації персоналізованого підходу в мовному навчанні є штучний інтелект, інтегрований у різноманітні інноваційні цифрові застосунки, адаптивні платформи та інтелектуальні системи підтримки навчання. На відміну від традиційних електронних ресурсів, ШІ-помічники та генеративні моделі здатні аналізувати мовленнєву діяльність здобувачів освіти, виявляти типові труднощі, прогнозувати індивідуальний мовний прогрес і динамічно коригу-

вати освітній контент. Це дає змогу вибудовувати гнучкі індивідуальні мовні траєкторії розвитку, у межах яких поєднано навчальну автономію здобувача освіти та педагогічний супровід викладача.

Актуальність дослідження зумовлена також потребою наукового осмислення лінгводидактичних можливостей конкретних інноваційних застосунків штучного інтелекту, зокрема платформ «Nano Banana Pro» та «HeyGen», які забезпечують мультимодальне подання мовного матеріалу, створення персоналізованого навчального контенту та моделювання автентичних комунікативних ситуацій. На наше переконання, упровадження в мовну освіту платформ актуалізує питання методичної доцільності, педагогічної ефективності та збереження гуманістичної парадигми навчання в умовах зростаючої ролі цифрових технологій.

Аналіз досліджень. Питання персоналізації навчання та впровадження інноваційних технологій в освітній процес перебуває в центрі уваги багатьох сучасних науковців. Дослідження лінгводидактичного потенціалу цифрових інструментів та стратегій індивідуалізації мовної освіти представлені також у працях українських учених (В. Бондар, Л. Варченко-Троценко, Воротникова І., Дзябенко О., І. Коваленко, Г. Локарева, Н. Морзе, Опалюк Т., Т. Терлецька, Шапочнікова І. та інші).

Українські науковці акцентують увагу на використанні штучного інтелекту та машинного навчання для адаптації навчального контенту до індивідуальних потреб учнів.

Наприклад, у монографії В. Бондаря, І. Шапошнікової, Т. Франчук, Т. Опалюк «Адаптивне навчання студентів професії вчителя: теорія і практика» ґрунтовно осмислено адаптивне навчання як стратегічний напрям розвитку сучасної педагогічної освіти. Автори розглядають адаптивність не лише як методичний інструмент, а як системну характеристику підготовки майбутнього вчителя, здатного ефективно діяти в умовах динамічних

змін освітнього середовища, соціальних запитів і професійних вимог. Особливу увагу автори приділяють поєднанню різних типів навчальної активності залежно від складності освітніх завдань і змінних умов педагогічної взаємодії. Така логіка безпосередньо корелює з сучасними підходами до персоналізації освіти, у тому числі з використанням цифрових і інтелектуальних інструментів, здатних оперативно реагувати на зміну навчальних параметрів. Цінним є також осмислення адаптивного навчання як дидактико-технологічної моделі, спрямованої на підтримку особистісного й професійного розвитку студента в ситуаціях зміни соціальних ролей і нормативних вимог. У цьому аспекті адаптивність розглядається як здатність до усвідомленого реагування на нові освітні та соціальні виклики, що є надзвичайно актуальним у контексті цифровізації освіти та впровадження інноваційних навчальних середовищ. Ідеї, представлені в дослідженні, є методологічно значущими для аналізу сучасних процесів персоналізації мовної освіти та можуть бути використані як теоретичний фундамент для осмислення лінгводидактичного потенціалу штучного інтелекту (В. Бондар, І. Шапошнікова, Т. Франчук, Т. Опалюк, 2018).

Н. Морзе у своїх роботах підкреслює роль цифрових платформ у формуванні персоналізованих траєкторій навчання, що дозволяє коригувати темп засвоєння матеріалу та підвищувати мотивацію. Українські вчені (Воротникова І., Дзябенко О., Морзе Н., 2025) наголосили, що штучний інтелект дозволяє освітнім технологіям і ресурсам бути гнучкими, адаптованими до потреб і запитів викладачів і студентів, а його використання дозволить ефективно впроваджувати інноваційні технології в освітній процес, реалізовувати персоналізоване навчання

Т. Терлецька, І. Коваленко активно досліджують лінгводидактичний потенціал чат-ботів на основі великих мовних моделей у науково-педагогічній діяльності викладачів (Терлецька, Коваленко, 2024).

У статті «Персоналізація в освіті: управління студентами власною траєкторією навчання засобами цифрових технологій» Г. Локарева зробила перші спроби дослідження персоналізованого підходу в школах та університетах світу, виокремила його характерні ознаки й відмінності. Також дослідниця зосередила увагу на ключовій ролі мотивованого студента, який керує власним процесом навчання, планує індивідуальний шлях, місце, час і темп освітньої діяльності в електронному навчальному курсі (Лорарєва, 2021).

Метою статті є наукове осмислення лінгводидактичного потенціалу штучного інтелекту в персоналізації мовної освіти з фокусом на можливості інноваційних застосунків «Nano Banana Pro» та «HeyGen» у формуванні індивідуальної мовної траєкторії розвитку. Для реалізації поставленої мети передбачено виконання таких завдань: 1) проаналізувати роль ШІ-помічників у підтримці індивідуальної мовної траєкторії розвитку здобувачів освіти; 2) схарактеризувати лінгводидактичні можливості застосунку «Nano Banana Pro» в мовному навчанні; 3) визначити педагогічний потенціал платформи «HeyGen» у розвитку комунікативної компетентності та усного мовлення.

Виклад основного матеріалу. Доведено, що інтеграція ШІ-помічників у мовну освіту суттєво розширює можливості реалізації персоналізованого підходу, насамперед у частині супроводу індивідуальної мовної траєкторії розвитку. На відміну від традиційних електронних ресурсів, які пропонують статичний контент, інтелектуальні системи здатні реагувати на дії користувача в режимі реального часу та дапувати навчальні завдання до рівня мовної підготовки та характеру допущених помилок.

ШІ-помічники, зокрема «ChatGPT» і «Gemini», виконують функцію інтелектуального медіатора між здобувачем освіти та навчальним матеріалом. Вони можуть виступати як джерело пояснень, інструмент тренування мовленнєвих навичок і простір для безпечної мовної практики. Важливо, що взаємодія з такими системами не обмежується відтворенням правильних відповідей, а стимулює рефлексію над мовними структурами, лексичним вибором і комунікативною доцільністю висловлювання.

Підтримка індивідуальної мовної траєкторії за допомогою ШІ-помічників може бути здійснена за допомогою базових механізмів. По-перше, це адаптація складності завдань залежно від мовного рівня та динаміки прогресу здобувача освіти. По-друге, персоналізований зворотний зв'язок, який виходить за межі формальної оцінки й містить пояснення, альтернативні варіанти та рекомендації для подальшого навчання. По-третє, можливість самостійного вибору тематики й формату мовної практики, що підвищує мотивацію та залученість до навчального процесу.

На наше переконання, роль ШІ-помічників у мовній освіті не варто розглядати як автономну або заміну щодо викладача, оскільки ефективність значною мірою залежить від педагогічного контексту, у якому вони використовуються, та від здатності викладача інтегрувати ці інструменти

в загальну дидактичну стратегію. У цьому сенсі ШІ-помічники стають засобом посилення педагогічного впливу, сприяючи більш точному й адресному супроводу індивідуальної мовної траєкторії розвитку кожного здобувача освіти.

Інноваційні застосунки на основі штучного інтелекту дедалі активніше залучаються до практичних курсів мовної підготовки, орієнтованих на формування комунікативної компетентності в реальному соціокультурному контексті. У межах курсу «Українська мова в сучасному комунікативному просторі» застосунок Nano Banana Pro може розглядатися як багатофункціональний дидактичний інструмент, що підтримує персоналізацію навчання через візуалізацію, адаптивність і варіативність мовних завдань.

Одним із ефективних лінгводидактичних сценаріїв є використання «Nano Banana Pro» для аналізу й моделювання сучасних комунікативних ситуацій. Наприклад, у межах вивчення курсу «Українська мова в сучасному комунікативному просторі» здобувачам освіти можна запропонувати створити візуальний або мультимодальний контент (постер, історію, коротке відеоповідомлення), орієнтований на конкретну цільову аудиторію. Застосунок дає змогу адаптувати мовний матеріал до різних комунікативних намірів, аналізувати лексичний вибір і стилістичну доцільність висловлювань, що сприяє усвідомленню прагматичних аспектів мовлення.

На нашу думку, інший сценарій пов'язаний із розвитком індивідуальної мовної траєкторії через диференційовані завдання. У межах теми «Мовна норма і варіативність у цифровому дискурсі» «Nano Banana Pro» можна використати для створення персоналізованих мовних кейсів, у яких здобувачі освіти працюють із різними типами мовних відхилень – від стилістично маркованих форм до типових помилок сучасного онлайн-спілкування. Застосунок дозволяє варіювати рівень складності завдань, що особливо важливо для груп із неоднорідною мовною підготовкою. Доведено, «Nano Banana Pro» виконує функцію дидактичного конструктора, який підтримує індивідуалізацію навчання та сприяє формуванню мовної рефлексії.

Платформа «HeyGen» відкриває нові можливості для розвитку усного мовлення в умовах цифрового освітнього простору, у якому комунікація дедалі частіше має мультимодальний характер. У курсі «Українська мова в сучасному комунікативному просторі» «HeyGen» доцільно використовувати як інструмент моделювання усних висловлювань у наближених до реальності комунікативних ситуаціях.

Практичний кейс можна використати, зокрема, під час опрацювання теми «Публічне мовлення

та самопрезентація». Здобувачам освіти запропоновано створити коротке відеозвернення українською мовою (інформаційне, мотиваційне або просвітницьке), використовуючи можливості HeyGen для візуального й аудіального моделювання мовлення. Це дає змогу зосередитися не лише на мовній правильності, а й на інтонації, темпі мовлення, невербальних елементах комунікації.

Використання «HeyGen» також сприяє подоланню психологічних бар'єрів у процесі усного мовлення, адже здобувачі освіти мають змогу багаторазово редагувати й удосконалювати власні висловлювання, працюючи в безпечному навчальному середовищі.

Порівняльний аналіз «Nano Banana Pro» та «HeyGen» засвідчує, що обидва застосунки мають виразний лінгводидактичний потенціал, однак реалізують його в різних площинах мовного навчання. «Nano Banana Pro» орієнтований насамперед на роботу з мовним матеріалом, його структурно-семантичний і прагматичний аналіз, а також на формування навичок письмової та візуально опосередкованої комунікації. «HeyGen», натомість, зосереджується на розвитку усного мовлення, мультимодальної комунікації та публічної мовленнєвої діяльності.

У поєднанні ці інструменти створюють умови для комплексної персоналізації мовної освіти, у межах якої здобувач освіти може вибудовувати власну мовну траєкторію, поєднуючи різні формати мовної практики відповідно до індивідуальних потреб і навчальних цілей.

Висновки. Штучний інтелект у сучасній мовній освіті функціонує як багатовимірний лінгводидактичний ресурс, який розширює можливості персоналізації навчання та підтримує формування індивідуальної мовної траєкторії розвитку здобувачів освіти. Отже, його інтеграція в освітній процес сприяє переходу від уніфікованих моделей навчання до гнучких, адаптивних освітніх середовищ, орієнтованих на мовну особистість, її потреби та комунікативні пріоритети.

Серед ключових переваг використання штучного інтелекту в мовній освіті варто виокремити можливість оперативної адаптації навчального контенту до рівня мовної підготовки здобувачів освіти, надання персоналізованого зворотного зв'язку та підтримку навчальної автономії. ШІ-помічники й спеціалізовані застосунки сприяють розвитку метамовної рефлексії, формуванню навичок саморегульованого навчання та активному залученню здобувачів освіти до комунікативної практики в різних форматах.

Водночас використання штучного інтелекту в мовній освіті має низку обмежень, пов'язаних

із ризиком надмірної автоматизації навчального процесу, зниженням рівня критичного осмислення мовного матеріалу та потенційним формалізмом у мовленнєвій діяльності. Особливої уваги потребують питання академічної доброчесності, педагогічної відповідальності та збереження провідної ролі викладача як координатора й модератора індивідуальної мовної траєкторії розвитку.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з поглибленим аналізом дидактичних моделей

інтеграції штучного інтелекту в мовну освіту, емпіричним вивченням впливу AI-помічників на якість мовленнєвої компетентності та розробленням методичних рекомендацій щодо поєднання інноваційних технологій із традиційними формами навчання. Перспективним напрямом є також дослідження етичних і соціокультурних аспектів використання штучного інтелекту в мовному навчанні, зокрема в контексті формування відповідальної цифрової мовної особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адаптивне навчання студентів професії вчителя: теорія і практика : монографія / Бондар В. І., Шапошнікова І. М., Опалюк Т. Л., Франчук Т. Й. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 308 с.
2. Воротникова І., Дзябенко О., Морзе Н. Персоналізація в освіті: управління студентами власною траєкторією навчання засобами цифрових технологій. Інформаційні технології і засоби навчання. 2025. Том 105. №1. С. 144–157.
3. Локарева Г., Бажміна Е. Персоналізація в освіті: управління студентами власною траєкторією навчання засобами цифрових технологій. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. Том 86. №6. С. 187–207.
4. Терлецька Т., Коваленко І. Використання чат-ботів на основі великих мовних моделей у науково-педагогічній діяльності викладачів. *Open educational e-environment of modern University*. 2024. № 16. С. 194–215.

REFERENCES

1. Bondar V. I., Shaposhnikova I. M., Opaliuk T. L., Franchuk T. Y. (2018). *Adaptyvne navchannia studentiv profesii vchytelia: teoriia i praktyka* [Adaptive learning of students of the teaching profession: theory and practice]. Kyiv: Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova. 308 p. [in Ukrainian].
2. Vorotnykova I., Dziabenko O., Morze N. (2025). *Personalizatsiia v osviti: upravlinnia studentamy vlasnoiu traiektoriieiu navchannia zasobamy tsyfrovvykh tekhnolohii* [Personalization in education: managing students' individual learning trajectories using digital technologies]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia* [Information Technologies and Learning Tools]. Vol. 105, №1, 144–157. [in Ukrainian].
3. Lokarieva H., Bazhmina E. (2021). *Personalizatsiia v osviti: upravlinnia studentamy vlasnoiu traiektoriieiu navchannia zasobamy tsyfrovvykh tekhnolohii* [Personalization in education: managing students' individual learning trajectories using digital technologies]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia* [Information Technologies and Learning Tools]. Vol. 86, № 6, 187–207. [in Ukrainian].
4. Terletska T., Kovalenko I. (2024). *Vykorystannia chat-botiv na osnovi velykykh movnykh modelei u naukovopedagogichnii diialnosti vykladachiv* [The use of chatbots based on large language models in academic and pedagogical activities of teachers]. *Open Educational E-environment of Modern University*. №16, 194–215. [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 02.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 22.04.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

